Harjoitukset 4 **Lukuteoria**
tiistai 11.10.2011 16.00-17.30 MaD-302 **HUOMAA AIKA**

1. *Osoita, että*
a) minkään kokonaisluvun neiö ei ole muotoa $4n+2$ *eikä* $4n+3$.
b) neljän peräkkäisen kokonaisluvun tulo on jaollinen luvulla 24.
c) k *peräkkäisen kokonaisluvun tulo on jaollinen kertomalla* $k!$.

2. *Olkoon* $x \in \mathbb{R}$, $m \in \mathbb{N}$ *ja* $p \in \mathbb{P}$.
a) Osoita, että $\left\lfloor \frac{\lfloor x \rfloor}{m} \right\rfloor = \left\lfloor \frac{x}{m} \right\rfloor$
b) Osoita, että $p^{\lfloor \frac{m}{p} \rfloor + \lfloor \frac{m}{p^2} \rfloor + \cdots} \mid m$, *mutta* $p^{1+\lfloor \frac{m}{p} \rfloor + \lfloor \frac{m}{p^2} \rfloor + \cdots} \nmid m$.
c) Kuinka moneen nollaan päättyy luvun 169! desimaaliesitys?
d) Osoita suoraan määritelmästä, että binomikertoimet $\binom{n}{k} = \frac{n!}{k!(n-k)!}$ *ovat kokonaislukuja.*

3. *Etsi käänteiset tai osoita ettei ole olemassa*
a) Luvuille $1 \ldots 10 \pmod{11}$
b) Luvuille $-12 \ldots 12 \pmod{12}$

4. *Johda seitsemän jaollisuusääntö*

$$7 \mid n = \prod a_\mu 10^\mu \iff 7 \mid (a_0 + 3a_1 + 2a_2) - (a_3 + 3a_4 + 2a_5) + (a_6 + 3a_7 + 2a_8) - \ldots$$

5. *a) Kirjoita näkyviin kaksi täydellistä (tjs) ja kaksi ja supistettua (sjs) jäännössysteemiä* $\pmod{20}$.
b) Olkoon $\{a_1, a_2, \ldots, a_k\}$ *täydellinen jäännösysteemi (tjs) modulo* n. *Määrää pienin positiiviluku, joka on kongruentti* $a_1 + a_2 + \cdots + a_k \pmod{n}$.
c) Olkoon $\{a_1, a_2, \ldots, a_k\}$ *supistettu jäännösysteemi (sjs) modulo* n. *Määrää pienin positiiviluku, joka on kongruentti* $a_1 + a_2 + \cdots + a_k \pmod{n}$.

6. *Todista, että jäännössysteemeistä voidaan muodostaa uusia seuraavalla tavalla.*
a) Jos $(m, n) = 1$, x *käy läpi t.j.s:n* $\pmod{m}$ *ja* y *käy t.j.s:n* $\pmod{n}$, *niin luvut* $xn + my$ *käyvät t.j.s:n* $\pmod{mn}$.
b) Aivan samanlainen väite pätee myös supistettuihin jäännössysteemeihin nähden.

7. **Vahvat pseudoalkuluvut ja Millerin testi.** *Sanotaan, että pariton yhdistetty luku* n, *jolle* $n-1 = 2^s t$, $2 \nmid t$, *on* **vahva pseudoalkuluku** *kantaluvun* a (> 1) *suhteen, jos joko*

$$a^t \equiv 1 \pmod{n} \tag{1}$$

tai

$$a^{2^j t} \equiv -1 \pmod{n} \quad \textit{jollakin } 0 \leq j \leq s-1. \tag{2}$$

Sanotaan myös, että luku n **läpäisee Millerin testin kantaluvun a suhteen**, *jos se toteuttaa kongruenssin* (1) *tai* (2).

Todista, että jokainen pariton alkuluku läpäisee Millerin testin.

Näin ollen Millerin testiä voidaan käyttää alkulukutestinä. Se ei kuitenkaan ole varma testi, sillä esimerkiksi $n = 2047 = 23 \cdot 89$ *on vahva pseudoalkuluku kantaluvun* 2 *suhteen (ja samalla pienin laatuaan). Luku*

$$3215031751 = 151 \cdot 751 \cdot 28351$$

on pienin vahva pseudoalkuluku kantalukujen $2, 3, 5$ *ja* 7 *suhteen. Kuitenkin voidaan todistaa, että vahvan pseudoalkulukukäsitteen suhteen ei ole Carmichaelin lukuja, ts. jokainen yhdistetty luku "paljastuu" yhdistetyksi, kun Millerin testiä toistetaan riittävän monelle kantaluvulle. Tarkemmin sanottuna pariton yhdistetty luku* n *läpäisee Millerin testin korkeintaan* $(n-1)/4$*:lle kantaluvulle väliltä* $[1, n-1]$.

8. *Ratkaise kongruenssi* $x^2 \equiv -1 \pmod{13}$ *Wilsonin lauseen avulla.*